

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiuntur ...

Axel, Johannes Honorius van

Coloniae Agrippinae, 1656

De immunitate Ecclesiarum, cæmiterij, & rerum ad eas pertinentium.
Titulus XLIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61552](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61552)

- bus. Mandos. in tract. de signat. grat. tit. translationes, vers. quando parochialis, & vers. seqq. Quinta, est causa ruinæ, & inopiæ restorationis, uti supra dictum est, c. cum illud sess. 21.
- 29 An perdatur † exemptio si de mandato Papæ ecclesia plene cum personis exempta transferatur ad locum non exemptum vide Franc. in c. cum personæ §. fin. nu. 4. de privileg. in 6. Late distinguentem. Ecclesiæ
- 30 quandoque † eriguntur in alium statum superiorum, nempe collegiata in cathedrali, & Episcopalis in metropolitanam auctoritate Papæ, c. 1. ne sede vacante & c. c. quoad translationem & ibi gl. in verb. reservata & Can. de off. leg. Extravag. salvator de præb. inter communes Rebuff. in prax. part. 1. tit. de erc. in cathedral. Ecclesia simplex in parochialem ex iusta causa auctoritate episcopi, c. ad audientiam el. 1. hoc tit. Rebuff. in prax. tit. de erect. eccl. in curat. & paroch. Garc. de benef. part. 1. 2. c. 5. nu. 3. requirit auctoritatem Papæ. Difficilis
- 31 est quæstio, an ecclesia † exempta per erectionem in cathedralem amittat exemptionem, in dubio censeo quod exemptionem perdat, quia si præservatam dicimus exemptionem, eadem suffragaretur episcopo, quod esset absurdum, eo quod exemptio data sit contra episcopum, Ioan. And. in c. cum persona sub num. 9. circa finem ante vers. prima gl. de privil. in 6. & ibi Can. & absurdus esset dicere solum capitulum, & canonicos esse exemptos, quia episcopus & canonici sunt unum corpus, episcopus caput, canonici membra, c. novit de his que sunt à prælat. & ibi gl. pen. alleg. concord. & Can. c. cum non liceat & ibi gl. 1. & DD. de præscript. & inconueniens est in primordio erectionis, membra per exemptionem à capite separari, quia Episcopus est sponsus ecclesiæ & solus utitur annulo, c. licet de transl. episc. & c. & ibi Pan. n. 5. & Cav.

Ecclesiæ, & † capellæ renovatio, & ampliatio fieri debet sine præiudicio familiæ, quæ in ecclesia, & capella veteribus habebat insignia, ideo arma seu scuta armorum familiæ, quæ apposita & affixa reperiuntur, in fornice, & columnis sive pilastris ecclesiæ veteris, transferenda & assignanda sunt cornici, & columnis ecclesiæ novæ quia renovatio, & ampliatio ecclesiæ intelligitur facta firmis remanentibus qualitatibus ecclesiæ, & prorogativis familiæ, & sine cuiusdam præiudicio, c. ad audientiam el. 2. hoc tit. Ioan. de Anan. conf. 86. post nu. 2. & ibi Bolag. in add. Greg. 15. dec. 463.

De immunitate Ecclesiarum, camiterij,
& rerum ad eas pertinentium.

Titulus XLIX.

SYMMARIA.

- 1 In Ecclesiis & camiterijs non debent tractari placita secularia quacunque sit causa laicorum.
- 2 Placita Ecclesiastica in eis possunt tractari.
- 3 In domibus Ecclesiarum neque missus neque comes vel iudex publicus vel minister vel miles quasi pro consuetudine aut iure publico potest iudicare aut hospitium querere sed processus in domo factus valet.
- 4 Causa sanguinis & in quibus de corporali pœna agitur non debent in ecclesiis tractari sub pœna anathematis.
- 5 Ecclesiæ etiam interdicitæ, major per circuitum quadraginta passuum, capella vel minores ecclesiæ triginta, domus episcopi, sive intra sive extra dictos quadraginta passus constructa sit immunitatem habet ut persona hominis liberi subditi aut Iudæi vel pagani

- pagani aut cuiuscunque alterius gentis, vel bona eius inde subtrahi violenter non possunt, nec inde damnari debet ad mortem vel poenam corporalem.
- 6 Nisi publicus latro fuerit aut nocturnus depopulator agrorum aut sub spe immunitatis in iisdem deliquerit fortumve fecerit, vel alias prius sacrilegium in eisdem commiserit aut prodicione proximum occiderit, aut assassini, heresis vel laesa maiestatis reus sit.
- 7 Curia secularis laicum delinquentem in nullo ex casibus praedictis extrahere aut in carcerare potest, sed extractus in carcere curia ecclesiastica detinetur & cognito prius per episcopum an ipse vere crimina praemissa commiserit tunc demum de ejus mandato per Iudicem ecclesiasticum curia seculari consignatur.
- 8 Servus confugiens timore domini ad ecclesiam postquam de impunitate sua Dominus ejus clericis juramentum praestiterit ad servitium domini sui redire compellitur.
- 9 Idem obrinet in colono ascriptio liberti & alia hujusmodi persona conditioni subdita.
- 10 Ac in debitore fugiente ad ecclesiam si ex forma statuti possit capi.
- 11 Confringentium Ecclesiarum consinia poena.
- 12 An immunitas sit concessa clericis vel religiosis ut non possint per episcopum & alios iudices proprios ab ecclesia arceri seu violenter extrahi.
- 13 Violatio immunitatis ecclesiae est mixti fori.
- 14 Clerici habent plura privilegia, unum appellatur privilegium persona iniciens manus violentas in eos etiam excommunicatos temere & injurias etiam in volentes ipso facto incurrit sententiam excommunicationis.
- 15 Quae regula fallit multis casibus.
- 16 Quicumque in canonem, si quis suadente 17. quaest. 4. incidit etiam si cum clerico mediante episcopo composuerit & ille reconciliatus sibi fuerit, aut si occultus ut convinci non possit, ad sedem apostolicam est mittendus, quam citra non potest absolvi.
- 17 Quae regula fallit 17. casibus.
- 18 Is qui religionem ingreditur antequam tacite vel expresse profiteatur, ac beguina gaudeat privilegio c. si quis suadente canonicae saeculares non gaudent.
- 19 Cardinalem hostiliter in sequens percutiens, aut cupiens, vel si socius fuerit facientis aut fieri mandaverit, vel factum ratum habuerit ejusque filij & nepotes ex virili sexu descendentes subijciantur poenis c. felicitis de poenis in 6.
- 20 Episcopum temere vel injuriose percutiens capiens banniens vel haec mandans ejusque filij per masculinam lineam descendentes usque ad secundam generationem subijciuntur poenis Clem. 1. de poenis.
- 21 Patroni advocati feudatarij vice domini, aut alij beneficiari alicujus ecclesiae Episcopum rectorem vel clericum alium ipsius ecclesiae occidere aut mutilare praesumones eorumque posteritates usque ad quartum gradum subducitur poenis c. ad aures c. in quibusdam de poenis.
- 22 Presbyterum occidens militia cingulo caret & absque spe conjugij manet.
- 23 Clerici non subeunt onera personalia, quae sunt ea quae labore corporali explicantur absque detrimento rerum sive ordinario sive extraordinaria sunt.
- 24 Clerici habent privilegium rerum, cujus vigore ecclesia & persona ecclesiastica sunt exempta a pedagiis guidagiis & ditiis & a

- & à collectis contributionibus & muneribus patrimonialibus.
- 25 Nisi Episcopus vel clericus absque ulla exactio-
ne, ubi laicorum non suppetunt facultates
subsidia per ecclesias existiment conferen-
da, consulto prius Romano Pontifice.
- 26 Onerare alia quæ imposita erant rebus ante-
quam ad Ecclesiam pervenissent subit ec-
clesia.
- 27 Ad munera mixta quæ imponuntur persona
habito respectu ad patrimonium ecclesia &
persona ecclesiastica non tenentur.
- 28 Exigentes pedagagia guidagia sive portatoria à
personis ecclesiasticis, ipso facto excommuni-
cationis sententiam singulares personæ ac
terdicti civitates castra vel loca incur-
runt.
- 29 Collectantes personas ecclesiasticas si moniti
non desistant sunt excommunicati ipso
jure.
- 30 Constitutiones & sententia quæ à talibus
fuerunt promulgata irrita habentur nullo
unquam tempore valitura.
- 31 Rectores excommunicati ob collectiones
Ecclesiarum & personarum ecclesiastica-
rum post tempus regiminis remanent ex-
communicati, ac successores eorum in offi-
cio nisi satisfecerint, intra mensem eccle-
siastica censura concluduntur donec satis-
fecerint competenter.
- 32 Clerici habent privilegium fori cuius vigore
non possunt conveniri coram iudice secula-
ri vel ab eo iudicari.
- 33 Ecclesia & personis ecclesiasticis plurimæ li-
bertates sunt concessæ per legem Dei, Impe-
rii Papæ, quibus violatis censetur violata
libertas Ecclesiastica.
- 34 Si quis contravenit contra privilegia da-
ta singularibus ecclesiis non dicitur facere
contra libertatem ecclesiasticam.
- 35 Statuta & consuetudines contra libertatem

ecclesiæ ejusque personas, inducuntur sunt ipso
jure nulla & abolenda de capitularibus &
statuentium & secundum ea iudicantium
pœna.

- 36 Statuta dicuntur contra libertatem Ecclesia
& personarum ecclesiasticarum quæ sunt
contra privilegia eis concessa per Papam vel
imperatorem, nec non ea per quæ officium
inquisitoris hæresis impeditur vel retar-
datur aut clerici efficiuntur magis timi-
di & laici magis audaces ad nocen-
dum.
- 37 Clerici quibus casibus perdunt privilegia
clericalia vel eis non gaudeant.

ECCLESIAE consecratae & non conse-
cratae, in quibus diurna officia cele-
brantur, c. Ecclesia hoc tit. c. ad hac de relig. do-
mib. c. nulli 1 2. quest. 2. cum suo ambitu, ca-
miterio, & rebus suis, ac personæ ecclesia-
stica non debent gravari oneribus, quibus
res laicorum & ipsi laici premuntur, ideo
recte subijcitur ista rubrica de immunitate
& c. quæ in multis consistit, recensitis per
Ioan. Andr. in add. ad specul. hoc tit. Primo in
eis non debent tractari ꝛ placita secularia, 1
c. 1. hoc tit. quæcunque sit causa laicorum,
Gemin. in c. decet num. 1 2. Franc. & Cam. hoc
tit. in 6. processus iudicum secularium, ac
specialiter sententiæ in eisdem locis prala-
tæ, omni carent robore firmitatis, c. 2. §. or-
dinarij hoc tit. in 6. placita ꝛ ecclesiastica in
eis tractari possunt, c. preceptum 2. quest. 2.
gloss. in d. c. 1. in verb. placitum hoc tit. Imo in
domibus ecclesiarum, neque ꝛ missus, ne-
que comes vel iudex publicus, vel minister,
aut miles, quasi pro consuetudine, & jure
publico auctoritate propria potest iudica-
re, aut hospitium quærere, c. 1. hoc tit. l. 1. in
fin. & ibi post gl. fin. DD. C. de episc. & cler. pro-
cessus tamen in domo factus valet, quia
confi-

constitutio d. c. *decer*, hoc tit. est pœnalis, & strikte intelligenda, Pan. in d. c. 1. numer. 2. hoc tit. & ibidem canon. in domo ab ecclesia conducta vel gratis sibi concessa possunt iudicare, d. c. 1. in verb. quasi pro consuetudine hoc tit. & ibi Pan. & Can. communiter.

4 Secundo, causæ ꝑ confanguinis, & in quibus de corporali pœna agitur, non debent in eis tractari, sub pœna anathematis, c. cum Ecclesia hoc tit. absurdum enim est & crudele ibi iudicium sanguinis exerceri, ubi est tutela refugii constituta. Tertio, Ecclesia ꝑ etiam interdicta, Collect. in c. inter alianum. xj. h. tit. maior, per circuitum, quadraginta & capellæ vel minores ecclesiæ triginta, c. sicut 1. 17. q. 4. exceptis illis, quæ sunt intra ambitum murorum castellorum propter augustiam, c. quisquis vers. capella 17. qu. 4. ac domus episcopi sive intra, sive extra dictos quadraginta passus constituta immunitatem habet ut persona hominis liberi etiam subditi, c. nullus 17. qu. 4. aut Iudæi vel pagani aut cuiuscumque alterius gentis, Archid. in c. diffiniuit num. 1. 17. quæst. 4. (licet hi à rectore Ecclesiæ arceri possint, l. 1. C. de his, qui ad eccles. confug. & ibi gloss. mag. c. inter alia. & ibi gloss. in verb. extrahendus hoc tit. & Can.) vel bona eius inde subtrahi violentè, Archid. in c. reus num. 1. 17. quæst. 4. non possint, d. c. sicut primo. 17. quæst. 4. c. si quis suadente §. qui autem 17. qu. 4. quantumque gravia delicta perpetraverit, nec inde damni debet ad mortem vel ad pœnam corporalem, sed rectores sibi debent obtinere membra & vitam nec alteri consignare, nisi ad evangelia datis sacramentis, de morte, & debilitate, & omni corporalium pœnarum etiam verberum, Archid. in c. reus sub numer. 2. 17. quæst. 4. pro quo est text. in c. nullus, & c. constituimus 17. quæst. 4. Zab. in c. inter alia in 5. quæst. hoc tit. genere sit securus; super hoc Summa in Decretal.

tamen quod inique fecit, est alias legitimè puniendus pecunialiter; vel alia satisfatione, d. c. id constituimus c. reum, & cc. seqq. c. diffiniuit 17. qu. 4. c. inter alia hoc tit. l. presentis C. de his, qui ad eccles. confug. pulchre Franc. Marc. quæst. 554. part. 2. nisi ꝑ publicus latro fuerit aut nocturnus depopulator agrorum, d. c. inter alia hoc tit. quod corrigit auth. de Mand. princip. §. quod si delinquentes, quæ plures personas excipit, aut sub spe immunitatis in Ecclesiis, vel cœmiteriis deliquerit, c. fin. h. tit. fortunè fecerit, Gemin. in c. decet nu. 10. Franc. & Can. h. tit. in 6. vel alias prius sacrilegium in ecclesia, vel cœmiterio commiserit, c. frater, & c. episcopus, & c. seq. 17. q. 4. Capell. Tholos. qu. 423. aut prodicione proximum suum occiderit, aut assassini hæresis vel læsæ maiestatis resistit, Remig. de Gonnij de immun. eccles. in fall. ubi ponit. 39 fallent. Verum curia secularis ꝑ laicum delinquentem in nullo ex supradictis casibus, sine expressa licentia episcopi, vel eius officialis, & cum interventu personæ Ecclesiasticæ ab eo auctoritatem habentis, ad quos solos, & non ad alios episcopos inferiores, etiam si alias ordinarii sint, & nullius diœcesis, præfata licentiam dandi facultas pertinet, extrahere, aut in carcerare potest, c. metuentes 17. q. 4. Greg. 14. in sua constit. super immun. eccles. edita anni 1591. quæ videatur. & extractus in carcere curiæ Ecclesiasticæ sub opportuna custodiis data illi per curiam sæcularem, si opus erit, detinetur, nec curiæ sæculari tradi potest, nisi cognito prius per episcopum, seu ab eo deputatum, an ipse vere crimina præmissa commiserit, & tunc demum de mandato episcopi per iudicem ecclesiasticum curiæ sæculari quacumque appellatione remota assignatur, d. c. metuentes Greg. 14. d. constit. super immun. eccles. Servus ꝑ contugiens timore Domini ad ecclesiam, postquam

quam de impunitate sua Dominusejus clericis iuramentum præstiterit, ad seruitium Domini sui redire compellitur, etiam invitus, alioquin à Domino poterit occupari c. *inter alia §. fin. hoc tit. c. metuentes c. id constituimus, verb. servus etiam* 17. *quæst. 4. idem obtinet in colono ¶ ascriptio, liberto, & alia huiusmodi persona, domestica, vel conditioni subdita, quæ conquassatis rebus certis, atque subtractis, aut seipsum furatus ad sacrosancta ecclesiæ loca se contulerit, d. l. presentis §. cum autem vers. sane enim si servus C. de iis, qui ad eccles. confug. ne patronis, seu Dominis per eorum absentiam obsequia*

9 **10** **11** **12**

justa denegentur, ac etiam ¶ in debitore fugiente ad ecclesiam, si ex forma statuti debitor possit capi, *contra h. ob. as. C. de act. & oblig. quia est persona conditionata, Alber. in rubr. C. de iis, qui ad eccles. confug. n. 2. Nicol. Everard. in loco à tempore ad locum pag. fin. vers. & faciunt not. eleganter per Alber. Oratoria privatorum non habent hanc immunitatem, Collect. in d. c. inter alia n. xj. h. t. Archid. in c. uxor. n. 2. 17. quæst. 4. Qui confinia ¶ ecclesiarum confregerit, aut personam hominis, vel bona ejus inde subtraxerit, donec digne pœniteat, & quousque emendet tam laicus, quam clericus, arcet ingressu ecclesiarum, d. c. frater, & c. episcopus & c. seq. c. nullas clericorum 17. quæst. 4. & nisi quod rapuerit, reddat excommunicatur, c. sicut cl. 1. 17. quæst. 4. imo ipso jure excommunicatus est, c. omnes el. 1. & ibi glos. & c. quisquis §. pen. ibi sciat se communionem privatum, & c. si quis suadente c. §. 1. 17. q. 4. juncto c. si quem, & ibi not. de sent. ex. & c. Engeltrudam, & ibi not. 3. quæst. 4. Præterea excommunicationem ipso facto incurrit, qui in ipsa ecclesia, vel loco, aut claustris, aut intra immunitatem ecclesiæ, aut cultui, vel ecclesiasticis personis, & ministris aliquid injuriæ impertaverit, c. cum pro*

causa de sent. excom. & ibi Host. sub num. i. d. c. quisquis §. 1. & 2. & d. c. si quis suadente §. 1. 17. quæst. 4. l. 10. C. de epif. & cler. & auth. ibi posita. Primam opinionem, quod sit excommunicandus tenet gloss. in d. c. cum pro causa, Pan. Anch. & alii, Ioannes de Vischis de immunit. eccles. n. 65. Remig. de Gonnit. de immunit. eccles. quæst. 9. dicentes, pœnam esse arbitrariam, Capell. Tholos. quæst. 423. & ibi Add. Secundam opinionem Hostien. quod sit ipso jure excommunicatus, videtur consuetudo approbavisse, ut notat gloss. in d. c. omnes el. primo, 17. quæst. 4. Quæstio est, an hæc immunitas ¶ sit concessa clericis, vel religiosis, ut non possint per Episcopum, & alios judices proprios ab ecclesiis arceri, seu violenter extrahi, & Pannon. in c. inter alia n. 13. hoc tit. tenet locum non habere, si Iudex ecclesiasticus causa discipline & non odii, vult eos arceres ab ecclesia, vel inde extrahere, ut duci faciat ad carcerem. Sylvester in verb. immunitas. vers. vertuntur clerici & religiosi, c. nullus, & ibi glos. in verb. sed nonne 17. q. 4. contrarium tenet Zabarel. in d. c. inter alia. in 6. qu. & ibi Ancar. in fin. Ioann. Andr. num. 4. Ioan. de Anan. num. 9. Collectar. num. 16. pro quibus est textus, in c. constituimus quæst. 4. Diaz. in prax. crim. c. 124. c. d. finivit & ibi Ioannes de Visch. in 1. 13. notab. 17. quæst. 4. violatio immunitatis ecclesiæ est mixti fori, & punitur à Iudice ecclesiastico & temporali, c. defnivit §. si quis autem auth. Cassa C. de sacros. eccl. juncto c. norunt de sent. excom.

Personæ ecclesiasticæ ¶ tria habent privilegia, unū appellatur privilegium personæ, circa quod tres constituuntur regulæ. Prima est injiciens manus violentas in eos etiam excommunicatos, Franc. Marc. qu. 609. num. 3. par. 2. gloss. in c. cum contingit in verb. ordinati & ibi Can. de sent. excom. temere, aut

aut iniurias in eos etiam volentes, c. contingit 1. de sent. excom. aut conspuens in faciem clerici, vel effundens aquam super eum animo iniuriandi, vel detinens clericum per vestem, vel frenum equi, vel auferens aliquid de manibus suis, Franc. Marc. q. 610. l. 2. gloss. 1. in c. si quis pulsatus de penitent. distinct. 1. Innoc. in c. nuper nu. 2. & in c. contingit de sent. excommun. & utrobique Doct. ipsa factio incurrit sententiam excommunicatines, c. si quis suadente & c. sicut 2. 17. quest. 4. c. nuper de sent. excomm. Franc. Marc. 1. 612. par. 2. ubi ponit tria requisita, etiam si laicus religiosum, vel conversum percutiat ad visionem Abbatis, in cuius servitio commoratur, ex iusta causa disciplinae, c. vniuersitatis de sent. excomm. Aut si laicus etiam magistratus vel officialis, c. si vero el 1. §. officialis de sent. excomm. & ibi Can. vel clericus qui sit privata persona, Late Socin. in c. pervenit n. 267. & seqq. de sent. excomm. c. si clericus de sent. excommun. in 6. clericum capiat, aut in custodia detineat publica vel privata, vel etiam detrudat in vincula absque corporali latione, c. nuper de sent. excommuni & ibi Innoc. in princ. Can. & tam in facinoribus deprehensum, siue ea gravia fiat, siue levia, c. si vero el 1. §. officialis de sent. excomm. & ibi Anch. n. 2. Pan. n. 6. & Can. Socin. sen. in c. pervenit num. 287. ubi ampliat & num. 294. & plurib. seqq. tradit plures casus in quibus licet laico capere clericum de sent. excomm. post Hipol. Riminal. in repet. c. cum non ab homine numer. 11. & seqq. de iud. Franc. in c. si clericos numer. 7. de sent. excomm. in 6. & ibi Can. nisi capiat de mandato episcopi aut praelati speciali (nam generale dare non possunt, quia per hoc aliaqualis causae cognitio committitur,) Anch. in c. ea qua sub 20. quest. versic. vide dubitari de reg. iur. in 6. Mar. Soc. in c. pervenit num. 275. & seqq. de sent. excomm. cap. ut fama. & ibi gl. in

verb. de mandato eod. tit. in 6. vt captum non turpiter, sed honeste ducat ad Iudicem ecclesiasticum, c. ut fama de sent. excomm. d. c. si clericos eod. tit. in 6. quam primum potest, non detinendo ultra viginti horas, d. c. cum non ab homine & ibi gl. in verb. deprehensus legitime Pan. num. 10. & seqq. d. c. si clericus in princ. ibi per laicos capi facias & eos carcere includas, aut laicus capiat clericum, qui dimisso habitu & tonsura se immiscet enormitatibus: c. 1. de apostatis. c. ex parte il tertio de privileg. quia malitij hominum indulgeri non debet sed potius obviari, d. c. ex parte il tertio in fine l. in fundo ff. de rei vend. c. plerumque c. sedes de rescrip. c. significante, qui matr. accus. poss. aut Iudex laicus capiat Clericum de fuga suspectum vt eum tradat Episcopo, quia contra capturam personae, factam propter suspicionem fugae, non potest opponi de Incompetentia. Myns. obs. 65. cent. 2. Pan. in c. cum non ab homine num. 11. & 12. de iudic. Auch. conf. 192. quae regula fallit † in multis casibus notatis per gl. in d. c. si quis suadente in verb. violentas, & ibi Can. Altera regula est † quod quicumque in Canonem, si quis suadente, incidit, etiam si cum clerico verberato, mediante episcopo composuerit, & ille reconciliatus sibi fuerit, c. cum desideres §. fin. & c. parochianos, & ibi gl. in verb. satisfaciant, de sent. excomm. aut sit occultus, vt conuinci non possit. c. porro. de sentent. excommun. ad sedem apostolicam est mittendus, quam citra non potest absolui, d. c. si quis suadente in princ. vers. & nullus 17. quest. 4. c. cum illorum de sent. excomm. in 6. in princ. c. fin. in fin. de excess. prael. Late Franc. Marc. decis. 612. & seqq. & decis. 622. & seqq. par. 2. quae fallit † in 17. casibus notatis per 10. Andr. in d. c. cum illorum num. 2. & Pan. in princ. de sent. excomm. ideo de stylo Curiae, si petatur absolutio pro eo, qui interfecit Abbatem, aut

mutilavit clericum, vel monialem, & sit ab-
fens, non conceditur, quia talia perpetrantes
sedem apostolicam visitare debent propter
enormitatem delicti; d. c. si quis suadente,
ibi donec apostolico conspectui, presentetur: Late
Franc. Marc. q. 612. & 12. q. seqq. par. 2. & si al-
legetur paupertas, infirmitas, vel aliud im-
pedimentum personale, addi solet clausula,
& quod cessantibus impedimentis sedem
Apostolicam visitet, Franc. Marc. q. 621. par.
18. 2. & q. seq. Is qui religionem ingreditur, an-
tequam tacite vel expresse professus sit, c. re-
ligioso §. fin. de sent. excomm. in 6. ac beguinae
gaudent privilegio, c. si quis suadente, Rot. de-
cis. 8. in fi. de iurep. in antiq. Clem. 1. in fin. de re-
lig. domib. extravag. unica eod. inter comm. Ioan.
Andr. in c. dilecta de major. & obed. num. 7. & ibi
Can. Canonicae saeculares non gaudent, Rot.
decis. 1. de regul. in antiq. Rot. Bisig. decis. 2. de
sent. excomm. c. indemnitatibus §. pen. in fin. de
elect. in 6. Clem. fin. §. illas de stat. monach. c. per-
niciosam 18. q. 2. Is qui Sacrae Romanae Eccle-
siae Cardinalem non hostiliter fuerit in secu-
tus, vel percussit, aut ceperit, vel socius
fuerit facientis, aut fieri mandaverit, vel fa-
ctum ratum habuerit, aut Consilium dederit,
vel favorem, aut postea receptaverit, vel
defensaverit scienter eumdem, eorumque filii,
& nepotes, ex virili sexu descendentes gra-
vissimis poenis subjiciuntur c. felicis de poenis
20 in 6. Qui episcopum non injuriose, vel temere
percussit, aut ceperit, seu banniverit, vel
haec mandaverit fieri, aut facta ab aliis rata
habuerit, vel socius in his fuerit facientis,
aut Consilium in his dederit, aut favorem,
seu scienter defensaverit eumdem, eorumque
filii per masculinam lineam descendentes,
usque ad secundam generationem subjici-
21 untur poenis Clem. 1. de poen. Patroni, & Ad-
vocati, aut feudatarii, seu vicedomini, aut a-
lii beneficiarii alicujus Ecclesiae, Episcopum,

Rectorem, vel clericum alium ipsius eccle-
siae per se, vel per alios occidere, aut mutila-
re ausu nefando praesumentes, eorumque
posteritates usque ad quartam generatio-
nem subduntur poenis, c. si quis deinceps 17. q.
4. & c. ad aures, c. in quibusdam de poen. si quis
alius non presbyterum occiderit, usque ad ul-
22 timum vitae tempus militiae caret, id est de-
ponitur a sua dignitate, & absque spe conju-
gii manet, c. qui presbyterum 17. qu. 4. c. 2. de
poenit. c. admoneret 33. quest. 2. Socin sen. in c. in
quibusdam nu. 27. & plur. seqq. de poen. c. si quis
deinceps §. fin. 17. q. 4. Tertia regula est, per-
sonae non ecclesiasticae non subeunt onera per-
23 sonalia, quae sunt ea, quae labore corporali
explicantur absque detrimento rerum, l. mu-
nerum ff. de muner. & honor. sive ordinaria,
sive extraordinaria sint, c. pulchre Pan. in c.
non minus n. 12. & plur. seqq. h. t. quia non pos-
sunt imponi forensibus: l. cum neque C. de m.
incol. lib. 10. & ibi gl. fin. & DD. Gail. obs. 52. nu.
5. & 8. lib. 2. praeterquam quod tempore ne-
cessitatis tenentur ad murorum, & civitatis
custodiam, c. pervenit h. t. & legitimam tute-
lam possunt suscipere, si volunt, c. Cyprianus,
& ibi gl. 1. 23. qu. 3. c. pervenit. & ibi gl. in verb.
tutelas 86. dist. c. generaliter 16. q. 1. Aliud est
privilegium rerum, cujus vigore ecclesia, &
personae ecclesiasticae sunt exemptae a peda-
giis, guidagiis, ac datis, c. super quibusdam de
verb. signif. vini, carni, panis, & hujusmo-
di, sive emant, sive frumentum, vinum & a-
lia hujusmodi ex praebenda, sive fructibus
ecclesiae habita pro suis necessitatibus di-
vendant, aut dividenda transmittant, c.
quamquam de censib. in 6. Clem. praesenti de censib.
Pan. in c. non minus in fi. & ibi Can. h. t. Syrest.
in verb. immunitas el. 1. sub num. 22. Quarant. in
verb. vectigal. & ibi add. ponit regul. cum am-
pliat. & limit. necnon a collectis, & contri-
butionibus, & muneribus patrimonialibus,
quae

quæ possessionibus indicuntur, *l. munerum §. patrimoniorum ff. de mun. & hon. sordidis extraordinariis, aut superinductis, l. placet C. de sacros. eccl. & ibi Bart. & DD. Pan. late in c. non minus n. 16. & 17. h. t. c. quamquam de censib. in 6. & ibi post gl. DD. Gail. obs. 52. n. 9. & 14. li. 7.* quia ex quo possessiones pervenerunt ad ecclesiam, eximuntur ab omni exactiōe, cum sint datæ Deo, *c. nulli, c. prædia, & c. seq. 12. q. 2. & res clericorum, & ecclesiarum eodem privilegio gaudent, c. ecclesiarum servos 12. q. 2. c. similiter 16. q. 1. c. 1. h. t. in 6. Clem. præsentis de censib. gl. fin. in c. si de vit. & hon. cler. Pan. in c. cum sit generale n. 4. de for. comp. quoad munera, & collectas, l. 2. & auth. ibi posita C. de episc. & cler. c. adversus ibi ecclesias, & eccl. viros h. t. Capr. concl. 96. in princ. & nu. 6. nisi ¶ episcopus, vel clericus tantam necessitatem, vel utilitatem aspexerint, ut absq; ulla exactiōe ad relevandas communes necessitates, vel utilitates, ubi laicorum non suppetunt facultates, subsidia per ecclesias existiment conferenda, *d. c. non minus §. quo circa h. t. & ibi Pan. n. 11. in fin. dicit quod materia d. c. consistit respectu laicorum, consulto prius Romano Pontifice, cujus interest communibus utilitatibus providere, c. adversus §. propter h. tit.**

26 Onera realia ¶ quæ imposita erant rebus, antequam ad ecclesiam pervenissent, sive ex privata dispositione, ut censum, canonem, solarium, *c. olim causam de rest. spol. c. cum dilecti de donat. c. quanta de censib. Inn. in c. non minus n. 4. in fin. h. t. 10. Fab. in l. placet in princ. C. de sacros. eccl. idem Iulianus §. hæres, & ibi gl. in verb. solarium ff. de leg. 1. late Capr. concl. 96. nu. 37. & seqq. l. 2. §. si quis ff. ne quid in loc. publ. l. hæcenus ff. de usufr. l. quæro ff. de usufr. leg. sive ex dispositione publica Principis, & tributu, subit ecclesia, *c. si tributum, c. magnum xj. q. 1. l. de iis C. de episc. & cler. c. tributum 23. q. 8. Gail. obs. 52. n. 11. & 12. & obser. 53. lib. 2. præter**

quam de manso ecclesiæ, seu dote ex orto juxta posito, de quibus non solvit tributum, sed debet prius redimi ab eo, qui vult ecclesiam ædificare, alias non debet episcopus pati construi ecclesiam, *c. 1. decensib. c. comperimus 14. q. 6. Item ecclesia subit onera, quæ naturali ratione incumbunt ipsis rebus, ut reficere iter ante domū, l. ad instructiones C. de sacros. eccl. & ibi Bart. per l. 1. ff. de via publ. & in. publ. refic. in purgatione putei necessarii toti vicinæ, in qua sita est ecclesia, Spec. in t. de censib. §. num. dicendum n. 10. Pan. in d. c. non minus sub n. 16. circa finem, Ad munera ¶ mixta quæ imponuntur personæ habito respectu ad patrimonium, *d. l. munerum §. mista ff. de mun. & honor. ecclesia & personæ ecclesiasticæ non tenentur, quia nec etiam laici non subditi tenentur, licet habeant patrimonium in loco, l. rescripto §. fin. ff. de mun. & hon. & ibi Bartol. n. 4. Authen. item nulla communitas C. de episc. & cler. Ias. in l. placet nu. 5. & seq. C. de sacros. sanct. eccl. Bart. in l. 4. §. actor n. 4. & DD. ff. de re jud. Variæ sunt pœnæ laicorum exigentium, pedagia, aut collectantium ecclesias, seu personas ecclesiasticas, Primo exigentes ¶ pedagia, guidagia, sive portatoria, à personis ecclesiasticis, sive pro earum rebus, siæ prævia monitione, ipso facto excommunicationis sententiam singulares personæ, ac interdicti, civitates castravelloca incurrunt, quorum collegia vel universitates eadem extorquent. *c. quamquam de censib. in 6. Clem. præsentis & ibi Zab. & Can. de censib. Pan. in c. non minus n. 7. h. t. ac eadem pœnæ locum habent in gabellis & dariis quæ levantur in civitatibus, Zab. in. d. Clem. præsentis in 8. q. Collectantes ¶ vero si moniti non destiterint sunt excommunicati ipso jure cum suis fautoribus nec communioni redduntur donec satisfactionem fecerint competentē, *c. nō minus in fine & ibi gl. fin. h. t.****

- 30 secundo constitutiones ꝛ sententiæ, quæ à talibus, vel de ipsorum mandato fuerunt promulgatæ inanes, & irritæ habentur, nullo unquam tempore valituræ, c. *adversus S. quia vero h. 2.* etiam si sint promulgatæ inter subditos, *10. And. in d. c. adversus n. 5.* sive præcesserit monitio iuxta d. c. non minus hoc tit. sive nõ præcesserit, *Pan. in d. c. adversus n. 31*
- 31 I. Tertio ꝛ rectores excommunicati ob collectationes ecclesiarum & personarum ecclesiasticarum, qui satisfacere recusaverunt, post tempus regiminis remanent excommunicati, d. c. *adversus in fine*, quia regulariter delinquens prætextu officii tenetur satisfacere durante & finito officio, etiam si commoditas pervenit ad alium, unde si non potest inducere eum ad satisfaciendũ tenetur ipse in totum ad emendam damni, *Inno. in c. sicut dignum n. 1. & 2 de homicid. Pan. in d. c. adversus n. 7. & 20.* Præterea successores ipsorum in officio, nisi satisfecerint intra mensem, ecclesiastica censura concluduntur donec satisfecerint competenter, d. c. *adversus in fine*, nam regulariter sententia censuræ lata contra aliquem sub nomine officii non transit ipso jure in successorem, sed tunc demum cum satisfacere noluerit de delicto commisso per prædecessorem, quia censura est proportionabilis personæ tantum nõ indignitati, c. *gravem & ibi gl. in verb. promulgare pro vires & post eam Can. de sent. excommun. Pan. in c. quoniam Abb. sub n. 8. de off. deleg. Pan. in d. c. adversus.* Tertium privilegium ꝛ est fori, cuius vigore personæ ecclesiasticæ non possunt conveniri corã iudice sæculari, vel ab eo judicari ut dictum est supra lib. 2. tit. de for. compet. & competit ei de jure divino, *Fel. in c. 2. de maior. & obed. Rom. sing. 419. & ibi additio c. cum non ab homine & ibi Can. de iud.*
- 33 Plurimæ aliæ ꝛ libertates concessæ sunt ecclesiæ universali & personis ecclesiasticis, per privilegiũ Dei, Imperii, vel Imperatoris super temporalibus vel Papæ super spiritualibus cumulata per *Innoc. in c. noverit nu. 1. & 2. de sent. excomm. & ibidem Can. innovatæ Concil. Trident. c. cupiens sess. 25.* quibus violatis censetur violata libertas ecclesiastica, late *Dec. in c. ecclesia S. Maria n. 5. 6. & plurib. seqq. de constit. & ibi Can. Si quis ꝛ contra 34*
- venerit contra privilegia data singularibus ecclesiis nõ dicitur facere contra ecclesiasticam libertatem, licet faciat contra libertatẽ huius ecclesiæ vel illius singulariter, *Innoc. in d. c. noverit n. 3. & ibi Pan. n. 2. & Can. communiter de sent. excomm. Statuta ꝛ consuetudines contra libertatem ecclesiæ eiusque personas inducta adversus canonicas & imperiales sanctiones sunt irrita & ipso jure nulla & penitus abolenda de capitulatis, *Auth. Cassa C. de sacros. eccl. statutarii & scriptores statutorum ipsorum, nec non potestates, Consules, Rectores & Consilii locorum, ubi huiusmodi statuta & consuetudines eduntur, vel servantur, nec nõ illi, qui secundum ea præsumunt judicare, vel in publicã formam scribere iudicata, sunt ipso jure excommunicati, c. noverit & ibi gl. 2. & Can. c. gravem de sentent. excomm. & privati feudis ecclesiasticis, d. c. gravem in fine, nec evitant istas pœnas, licet in fine statutorum ponant statutum quod, si quæ statuta essent edita contra ecclesiasticam libertatem habeantur pro conscriptis, ut communiter fieri solet, quia per hoc non est satisfactum dictæ Authent. quæ exigit ut dicta statuta deleantur in libris, *Bart. in d. authen. Cassa n. 6. Pan. in d. c. noverit n. 1. in fine & ibi Can. servantes huiusmodi statuta, non sunt excommunicati, nisi sint de personis supra specificatis; Innoc. in d. c. noverit in princ. Ea autem statuta dicuntur ꝛ contra libertatem ecclesiæ, & personarum ecclesiasticarum, quæ sunt contra privilegia***

eis concessa per Principem, vel Papam, uti dictum est, d. *Authent. Cassa ibi adversus Canonicas & Imperiales sanctiones*, nec non ea per quæ officium Inquisitionis hæresis impeditur, vel retardatur, c. *statutum 1. de hæret. in 6.* aut clerici efficiuntur magis timidi & laici magis audaces ad nocendum, *Bart. in d. Authent. Cassa n. 3. & seqq. per l. 1. §. qua oneranda ff. quarū rer. act. non datur Pan. in d. c. noverit. n. 2. & ibi Can.* ut statutum quod maiorem penam imponit pro homicidio laici, & clerici minorem, & hæc omnia nō tantum honori personarum clericorum, sed etiam maiestati Dei indulta fuerunt, cuius sacris vacare sacerdotes oportet, l. *non distinguemus in princip. viri sacerdotio ff. de arbitr. l. omnes in prim. C. de epis. & cler. Authent. ut clerici apud prop. epis pri. conven. & c. §. 1.* Perdunt clerici privilegia, vel eis nō gaudent, in casibus cumulatis per *Benedict. Capr. concl. 94. c. 1. de vit. & honest. cleric. in 6. & in clem. 1. & 2. eod. tit. & in c. unico de cler. coniug. in 6. & iō Ioan. And n. 4. Mar. Soc. in c. per venit n. 97. & seqq. de sent. excomm.*

Ne clerici vel monachi secularibus negotiis se immisceant.

Titulus L.

S Y M M A R I A.

- 1 Clerici & monachi se immiscunt negotiis secularibus primo si aliquid emant ut id integram carius vendant.
- 2 Tertio ab episcopo moniti negotiationibus se implicantes de suis facultatibus statutis & consuetudinibus patria subjacent, nec sunt immunes à pedagiis.
- 3 Negociari licet personis ecclesiasticis quando aliquid operantur manibus suis.
- 4 Secundo, quando exercent causas seculares ut procuratores in iudicio vel extra iudi-

cium generales.

- 5 Si deprehendantur in fraude non subveniuntur eis ab Ecclesia sed non perdunt privilegium fori nisi trina monitio præcesserit.
- 6 Item se immiscunt negotiis secularibus quando exercent causas seculares ut iudices vel iustitarii vel vicem gerentes alicuius principis secularis.
- 7 Quando iurisdicchio secularis est annexa dignitati quam clericus obtinet, tunc potest eam per se exercere dummodo per se non inferat penam mortis, aut membrorum amputationem.
- 8 Tertio, se immiscunt secularibus negotiis quando conducunt possessiones à laicis nomine proprio, secus si conducant nomine Ecclesie vel capituli.
- 9 Quarto, Archidiaconi plebani habentes sub se capellas, Prapostiti, Cantores & alii clerici personatus etiam non curatos habentes, nec non presbyteri legibus aut phisica seu medicina studentes se immiscunt negotiis secularibus & ipso iure sententiam excommunicationis incurrunt nisi infra spatium duorum mensium ab inceptione studii computandum defiterint.
- 10 Prædicti omnes possunt studere institutionibus imperialibus ad effectum adiuvandi studia canonum.
- 11 Religiosi post professionem exeuntes claustrum ad audiendas leges & phisicam nisi intra duos menses ab exitu monasterii hac de causa, computandos ad claustrum redierint sunt ipso iure excommunicati.
- 12 Reversi sunt ultimi fratrum.
- 13 Totius spem promotionis amittunt.
- 14 Doctores eos scienter docentes aut in scholis, octo menses simili eo ipso sunt sententia innodati.
- 15 Absolui possunt ab episcopo proprio ac Episcopo in cuius diocesi studuerunt.